

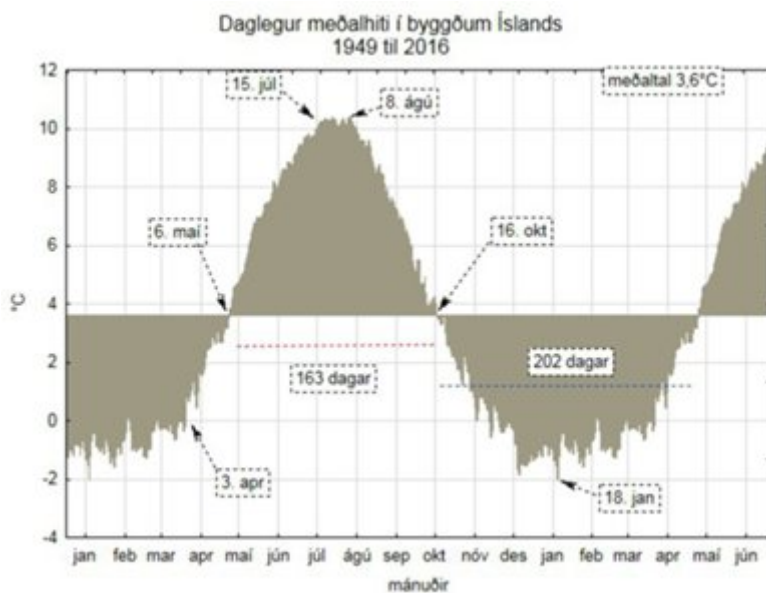
4.4.2017 | 22:51

Í leit að vorinu

Síðla sumars árið 2014 birtust sex pistlar á hungurdiskum undir fyrirsögninni „Í leit að haustinu“. Nú verður reynt að leita vors - í fáeinum pistlum. Þeir tveir fyrstu eru nær orðrétt samhljóða fyrstu haustpistlunum - en ritstjóranum finnst í góðu lagi að rifja þá upp - langflestir lesendur löngu búnir að gleyma (ágætu) innihaldinu.

Í dag lítum við eingöngu á landsmeðalhita - reynum að finna vorinu stað í árstíðasveiflu hans. Grunnurinn er byggðarlandsmeðalhiti sem ritstjórinn hefur reiknað og nær nú til tímabilsins 1949 til 2016. Menn ráða því hvort þeir taka mark á tölunum.

Við lítum á nokkrar myndir (nærri því eins).

Lóðrétti kvarðinn sýnir hita - en sá lárétti árstímann og er hann látinn ná yfir eitt og hálf ár. Það er til þess að við getum séð allar árstíðir í samfellu á sömu mynd.

Árslandsmeðalhiti er 3,6 stig. Dökku fletirnir ofan til á myndinni sýna þann tíma ársins þegar hiti er yfir meðallagi þess og þeir neðan við sýna kaldari tímarnum.

Eitt megineinkenni íslensks veðurfarar er sú hversu lítill munur er á meðalhita einstakra mánaða á vetrinum. Hitinn er næstum sá sami frá því um miðjan desember og fram til marsloka. Tilsvarendi sumarflatneskja stendur mun styttri tíma - og vikur meir frá ársmeðaltalinu. Þetta hefur þær afleiðingar að hiti er ekki ofan meðallags nema 163 daga ársins - en er aftur á móti undir því 202 daga. Gleðilegt - eða sorglegt - það fer væntanlega eftir lundarfari hvort mönnum þykir.

Það er 6. maí sem hitinn á vorin fer upp fyrir ársmeðaltalið - en 16. október dettur hann niður fyrir að nýju. Við gætum skipt árinu í sumar og vetrarhelming eftir þessu og er það mjög nærri því sem forfeður okkar gerðu - ef við tókum fáeina daga af vetrinum til beggja handa og bættum við sumarið erum við býsna nærri fyrsta sumardeggi gamla tímatsins að vori og fyrsta vetrardegi að hausti.

En í þessari skiptingu er ekkert haust og ekkert vor. Vilji menn hafa árstíðirnar fleiri en tvær verður að skipta einhvern veginn öðru vísi.

Eitt af því sem kæmi til greina væri að nota „vendipunkta“ á línuritinu - það er dagsetningar þar sem halli ferilsins breytist. Að minnsta kosti fjórir eru mjög greinilegir. Fyrst er til að taka á mörkum vetrar og vors, vetrarflatneskjunni lýkur greinilega um mánaðamótin mars/apríl, kannski 3. apríl - eftir það hækkar hiti óðfluga. Í kringum 15. júlí hættir hitinn að hækka, nær þá 10 stigum - og hin stutta sumarflatneskja tekur við. Staðbundið hámark er 8. ágúst og frá og með þeim 14. er hitinn aftur kominn niður í 10 stig.

Hitafall haustsins stendur síðan linnulaust þar til næsta vendipunkti er náð - 15. desember. Þá tekur hin langa vetrarflatneskja við. Við höfum hér fengið út árstíðaskiptinguna: Vetur 15. desember til 3. apríl, vor 3. apríl til 15. júlí, sumar 15. júlí til 14. ágúst, haust 14. ágúst til 15. desember. Þetta hljómar ekki mjög vel - sumarið orðið býsnastutt - á þó vel við í svartsýnisrausi samtímans.

Sé vel að gáð má sjá tvo vendipunkta til víðbótar - en erfitt er að negla þá niður á ákveðnar dagsetningar. Sá fyrri er um það bil 25. maí - þá hægir aðeins á hlýnuninni. Sá síðari er í kringum 15. nóvember - þá hægir á kólnun haustsins.

Við gætum svosem byrjað veturinn 15. nóvember og sumarið 25. maí, fundið hitann þessa daga og leitað að svipuðum hita vor og haust til að nota til að draga tímamörk á móti. Byrji sumarið 25. maí ætti það að hætta þegar svipuðum hita er náð í september. Sú dagsetning er 20. september. - Á móti vetrarlokum 3. apríl kemur þá vetrarbyrjun 15. desember - með svipaðan hita.

Þessi nýja skipan yrði því svo: Vetur 15. desember til 3. apríl, vor 3. apríl til 25. maí, sumar 25. maí til 20. september, haust 20. september til 15. desember. - Eða byrjar veturinn 15. nóvember?

Vendipunktaárstíðir gætum við kallað náttúrulegar - einhver umskipti eiga sér stað í náttúrunni á reglubundinn hátt.

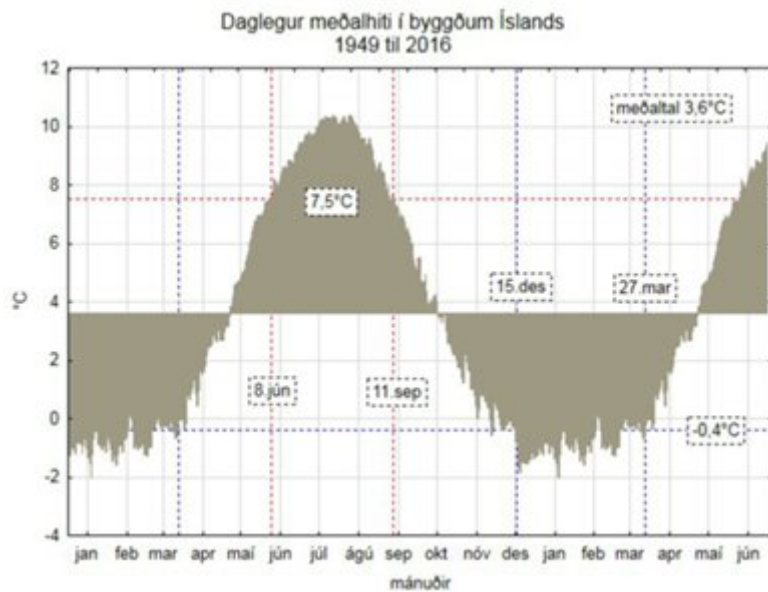
Þegar þetta er skrifað er 4. apríl - vendipunktavorið 2017 rétt hafið. Við höldum leitinni að vorinu áfram síðar - og finnum fleiri skilgreiningar.

Síðari hluti

Við höldum áfram leitinni að vorinu meðal annarra árstíða. Pistill dagsins er nærri því alveg samhljóða öðrum sem birtist á hungurdiskum í september 2014 - en sá miðaði við haustið.

Alþjóðaárstíðirnar fjórar eru jafnlangar: Vetur = desember til febrúar, vor = mars til maí, sumar = júní til ágúst og haust = september til nóvember. Óþægindi þessarar skiptingar fyrir okkur er að mars getur varla talist vormánuður, svo oft er hann kaldasti mánuður ársins.

Hér einbeitum við okkur að skiptingu í árstíðir eftir hita. Eigi árstíðirnar fjórar að vera jafnlangar er ekki óeðlilegt að þeir 91 dagar sem eru að meðaltali hlýjastir á landinu á árinu grípi sumarið og þeir 91 sem kaldastir eru teljist til vetrar. Í síðasta pistli reiknuðum við meðalhita hvers almanaksdags ársins og notum nú þann reikning áfram - og teljum. Í ljós kemur að um það bil 91 dagur er að meðaltali hlýrri en 7,5 stig. Það er þá sumarið. Vetrarmegin eru 91 dagur kaldari en -0,4 stig. Þetta má sjá á mynd.

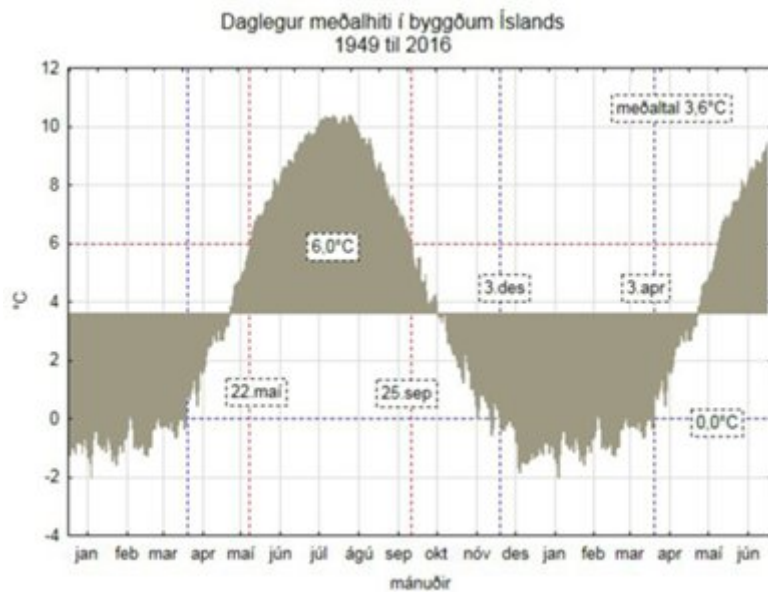

Á myndinni má sjá að 7,5 stiga tímabilið byrjar þann 8. júní - það er þá upphaf sumars - en endar 11. september. Það eru örlítið fleiri dagar en 91 - 7,5 stiga skilin eru ekki alveg hrein. Landsmeðalhitinn dettur niður fyrir -0,4 stig 16. desember og fer upp fyrir hann aftur 27. mars. Ef við rýnum í línuritið sjáum við að nokkrir dagar inni í miðjum vetri, einkum í febrúar og líka um miðjan mars, eru með vorhita - við getum varla talið þá til vorsins vegna þess hversu stakir þeir eru - þetta er suð í gögnunum.

Þar sem bæði sumar og vetur eru að stela dögum frá vori og hausti verða milliárstíðirnar aðeins styttri heldur en hinar. Sérstaklega á þetta við um vorið sem er á myndinni ekki nema tveir og hálfur mánuður - það stelar ekki dögum í staðinn eins og haustið gerir. Haustið er nefnilega rétt rúmíri þrjú mánuðir að lengd. Stendur frá 11. september til 16. desember. Ekki er fráleitt að sætta sig við að haustið byrji 11. september. En kannski er það of snemmt. Er sumarbyrjun 8. júní eðlileg?

Eins og öll veðurnörd vita telur Veðurstofan vetur ná yfir mánuðina fjóra frá desember til mars og sumarið telst líka fjórir mánuðir, júní til september. Þetta þýðir að vor og haust eru aðeins tveir mánuðir, hvor árstíð. Sumarið fær nú 120 daga, til að þeir náist í hús þarf að lækka inntökugjaldið niður í 6,0 stig, einu og hálfu stigi neðar heldur en 7,5 stig 90 daga sumarsins. eru þær kröfur orðnar of linar? Í nágrannalöndum okkar í austri taka menn ekki í mál að telja neitt til sumarsins sem lægra er heldur en 10 stig.

Til að innbyrða 120 daga þarf aðeins að hækka vetraraðgöngugjaldið um 0,4 stig, úr -0,4 upp í 0,0. Þetta sýnir vel hversu flatur vetrarhitinn er (það er varmabirgðum sjávar mest að þakka). Vor og haust verða síðan að skipta afgangi daganna á milli sín.

Þetta er sama myndin - nema árstíðirnar eru merktar upp á nýtt. Hér hættir veturinn 3. apríl, sumarið byrjar 22. maí og því lýkur 25. september. Þá byrjar haustið og stendur til 3. desember. Umskiptin á vorin eru svo glögg að nú fær veturinn nokkurn veginn nákvæmlega sína fjóra mánuði. Sumarið er rétt rúmí fjórir, haustið tveir og vika að auki. Vorið er styst - ætli þeir dagar hafi farið til haustsins?

Skyldi þetta línurit ekki sýna okkur að veturinn á að vera fjórir mánuðir - frekar en þrjár.

En erum við búin að finna vorið? „Rannsóknir“ okkar fram til þessa benda til þess að það byrji með apríl - en erfiðara er að ákveða skil þess og sumarsins. Kannski er 1. júní bara ágætur upphafsdagur sumars?

Leitinni verður haldið áfram - ef þrek ritstjórans brestur ekki - miðin eru full af vísnum vorsins - og enginn kvóti enn settur á veiðar úr stofninum - og fáar reglur um veiðarfæri eru í gildi.